

Informacinis pranešimas

2017 m. birželio 15 d., ketvirtadienį, 17 val. Vytauto Kasiulio dailės muziejuje (A. Goštauto g. 1), atidaroma paroda „Vytautas Kasiulis (1918–1995). Viena–Breisgau Freiburgas–Paryžius“. Pirmą kartą plačiam žiūrovų ratui bus pristatytas gausus tapytojo piešinių ir eskizų palikimas iš Paryžiuje gyvenančio dailininko sūnaus Vytauto šeimos bei Lietuvos dailės muziejaus rinkinių. Paroda bus surengta nuolatinės ekspozicijos salėje, kaip vienas pirmųjų renginių, kuriais muziejus minės dailininko gimimo šimtmetį ir vykdys numatytą ekspozicijos atnaujinimą. Paroda veiks iki 2018 m. kovo.

Parodos atidaryme dalyvaus Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, direktoriaus pavaduotoja mokslui Laima Bialopetravičienė, parodos kuratorė Ilona Mažeikienė.

Parodos partneris – Lietuvos Respublikos ambasada Prancūzijoje, parodos rengimą ir katalogo išleidimą iš dalies finansavo Lietuvos kultūros taryba, Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, UAB „Bikuvos prekyba“.

Parodoje pristatomi piešiniai, sukurti per daugiau nei trisdešimt dailininko kūrybinės veiklos metų, jam pasitraukus iš Lietuvos, Austrijoje, Vokietijoje bei Prancūzijoje. Iki šiol nuolatinėje ekspozicijoje rodyta tik nedidelė šio palikimo dalis liudijo ankstyvasias menines paieškas, stilistinę manieros kaitą kaip marginali, gretutinė tapytojo individualybės išraiška. Parodoje sujungus dvi kolekcijas, atsivėrė galimybė kalbėti apie kūrėją, originaliai pasireiškusį ir grafikos meno srityje.

Su pagyrimu pabaigęs Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institutą, 1941-aisiais Vytautas Kasiulis buvo pakviestas dėstyti, o 1944 m. išvyko į Vieną tobulintis. Po karo į tėvynę dailininkas jau nebegrižo. Per pabėgėlių stovyklą nukakęs į prancūzų administruojamą zoną Breisgau Freiburge, nuo 1946 m. pradėjo dirbti piešimo mokytoju Vytauto Kazimiero Jonyno vadovaujamoje Dailės ir amatų mokykloje, aktyviai dalyvavo to meto parodinėje veikloje. 1946–1948 m. Kylyje, Hamburge, Bad Siegelberge, Friedrichsbau ir Breisgau Freiburge dailininkas surengė parodų, kuriose greta aliejumi ir pastele tapytų kūrinių eksponavo ir tušo piešinius, eskizus, atliktus pieštuku. Kaip įdomus piešėjas, V. Kasiulis prisistatė pirmoje asmeninėje parodoje, surengtoje jau Paryžiuje, *Saint-Germain-des-Prés* kvartale. 1949 m. ją savo mokyklos patalpose, Seine gatvėje 31, priglaudė Raymondas Duncanas. Įdomu, kad po metų V. Kasiulio piešinius ir guašo kompozicijas eksponavo greta įsikūrusi solidi Barreiro-Stiébel galerija, su kuria V. Kasiulį susiejo intensyvi ilgametė parodinė veikla ir ilgai lauktas komercinis pripažinimas.

Parodoje eksponuojamuose V. Kasiulio piešiniuose fiksuotas pirminis idėjos sumanymas, kilęs menininko galvoje, atspindėta dailininkui rūpima tikrovė. Svarbu, kad ši kūrybos sritis naujomis spalvomis perteikė menininko individualybę, liudijo spontanišką temperamentą, vaizduotės originalumą. Savo piešiniuose dailininkas žiūrovui atskleidė dalį dažnam nematomos kūrybinės

virtuvės, išmėgino vieną ar kitą kompoziciją prieš perkeldamas ją ant drobės, popieriaus lakšto ar litografinio akmens. Neretai piešiniuose pagaunamas intuityvus prigimtinis jautrumas ir subtili meninė klausa pranoksta šių savybių stokojančius išbaigtus tapybos kūrinius. Piešiniuose, eskizuose, kompozicijų apmatuose bene svarbiausia atrodo minimalios plastinės kalbos įtaiga, linijų ir dėmių kaita, natūralus, nesumeluotas juodos ir baltos kontrastas, atlikimo laisvumas. Piešta pieštuku, rašalu, vėliau – tušu, ant pačių įvairiausių popieriaus skiaučių, pasitaikiusių tuo metu po ranka. Dailininkui tiko viskas: pirmosios Paryžiuje darbovietės 18-ojoje Respublikos aveniu – radijo aparatų parduotuvės *Les Radio Locations*, kur jis dirbo naktiniu sargu, – firminiai blankai, atsitiktiniai kartono lakštai, išplėsti iš anuometinių reprodukcijų albumų, standus pakavimo popierius, nedideli balto slidaus kreidinio popieriaus gabalėliai, laikraščio ar žurnalo atplaišos, informacinės skrajutės. Piešdavo V. Kasiulis ir laiškuose mylimai žmonai Bronei, 1948-ųjų rugsėji rašytuose iš Paryžiaus, po pirmųjų apsilankymų Luvro muziejuje, susipažinus su turtinga tenykšte meno kūrinių kolekcija, languotuose nedidelio bloknoto lapuose, kuriuose paskubomis pats sau nužymėdavo paveikslų kompozicijas. Šis spontaniško piešimo poreikis išliko ir vėliau, bene visą aktyvų V. Kasiulio kūrybinį gyvenimą. Piešinys, eskizas dailininkui tarnavo kaip pagalbinė, paranki medžiaga, reikalinga neatidėliojant tuo metu kilusiai idėjai užfiksuoti, o toks medžiagų nesirinkimas – ir skurdžios buitės, kuklių to meto materialinių galimybių liudijimas. Reta išimtis – penkto dešimtmečio tušo kompozicijų serija, atlikta ant puikios kokybės, prabangaus, nemažo formato *veržė* popieriaus su vandenženkliais.

Piešiniuose savitai atsiskleidžia dailininkui rūpėjusių temų ratas. Penkto–šešto dešimtmečio eskizuose dominuoja artimo, puikiai iki smulkmenų pažįstamo kasdienio dailininko pasaulio vaizdai, padiktuoti savos dirbtuvės aplinkos ir ypatingo figūratyvo pomėgio, kurį kaip meninį iššūkį ir nelengvą užduotį dailininkas išsikelia sau pačiam. Dailininko pamėgti personažai dažnai kartojasi. Ilgainiui jie unifikuojami, supanašėja ir pozuoja žiūrovui tarsi belaikių galantiškų scenų veikėjai. V. Kasiuliui visuomet rūpėjo vaizduoti prie molberto dirbantį menininką, sėdintį greta savo mūzos ar modelio, bendraujantį su žiūrovais ir potencialiais klientais. Atskirą temų grupę sudaro kompozicijos, vaizduojančios moteris ir vaikus interjeruose. Motinos su kūdikiu ant rankų, su savo vaiku žaidžiančios motinos paveikslai dvelkia lyrizmu, intymumu, šiluma. Moteris namų interjere – dar viena pamėgta ir dažnai V. Kasiulio kūryboje varijuojama tema. Rašalu ir tušu penktame–šeštame dešimtmetyje pieštos kompozicijos pasižymi kontūro lengvumu, žaismingumu, gracingumu, puikiu formos pojūčiu. Dailininkas visuomet laiko estetinę distanciją – jaunos, dažnai apsinuoginusios jo odaliskos, tingiai gulinčios, skaitančios ar muzikuojančios, jau pačios savaime yra estetikos objektas, kuriuo leidžiama pasyviai gėrėtis, o jų kūnai palaipsniui tampa natūralia supančios aplinkos, bendro ornamento dalimi. Ilgainiui, atsisakęs erdvinės perspektyvos,

kompozicijoms vis labiau plokštėjant, jis stengėsi labiau pabrėžti dekoratyvumą. Dailininko pasirinkti kontūriniai motyvai pasižymi netikėtai originaliu harmoningumu. Laisvi penkto dešimtmečio tušo piešiniai – tarsi savarankiškos grafinės kompozicijos, menine kalba artimos linoraižiniams ir litografijoms (šia grafikos technika V. Kasiulis yra sukūręs savo parodų afišų). Charakteringa, kad šioje dailininko kūrybos srityje maža portretinių, peizažo žanro piešinių, eskizų, atliktų iš natūros. V. Kasiulio kolegos, tapytojo A. Galdiko šaržai, piešti tušu, ir minimi V. K. Jonyno portretai yra reta išimtis. Dailininko piešiniuose dažniausiai atpažįstami tik artimiausi šeimos narių veidai – žmona Bronė, 1944 m. gimęs sūnus Vytautas, neretai ir jis pats – autoportretuose ar dailininkus vaizduojančiose kompozicijose.

Yra išlikęs nemažas pluoštas tušo piešinių, sukurtų penkto–šešto dešimtmečio knygoms iliustruoti. Ši V. Kasiulio kūrybos sritis liudija apie jo bičiuliškus ryšius su Baltijos šalių egzilio literatais, kitais intelektualais. Lietuvos, Latvijos ir Estijos kūrėjai, po karo susitelkę Breisgau Freiburge, Paryžiuje, Amerikos žemyne, vykdė bendrus kultūrinius projektus, taip įprasmindami savo kūrybinį potencialą. Tokius ryšius V. Kasiulis palaikė su ne vienu kūrėju. Kaip dailininkas iliustruotojas V. Kasiulis debiutavo 1946 m., sukūręs viršelio kompoziciją estų poeto ir literatūros kritiko, anuometinio Dailės ir amatų mokyklos meno istorijos dėstytojo A. Rannito (1914–1985) poezijos knygelei *Käesurve* („Rankos paspaudimas“), kuri buvo dedikuota jo žmonai Gražinai Matulaitytei. Panašiu laiku taip pat Breisgau Freiburge buvo sukurtos iliustracijos estės Marie Under (1883–1980) lyrinėms poemoms, kurios, deja, tuo metu nebuvo atspausdintos.

Netikėtu moderniu plastiškumu išsiskyrė penkto dešimtmečio pradžioje V. Kasiulio tušu atlikti piešiniai, skirti latvės poetės Ilonos Leimanes (1905–1989) lyrikos leidiniui *Ugunsputns* („Ugnies paukštė“) bei Henriko Radausko (1910–1970) poezijos rinktinės *Strėlē danguje* skyriams. Pirmasis leidinys išsiskyrė itin organišku, skoningu visuminiu vaizdu. Sumanytas kaip pavyzdinis *livre d'artiste* bibliofilinis spaudinys, atspausintas ant nemažo formato rankų darbo popieriaus nelygiais kraštais, pasižymėjo originaliu lankų susiuvimu. Kai kurie šio leidinio meniniai atradimai glaudžiai siejasi su to meto V. Kasiulio tapybos kūriniuose jau įsigalėjusiu, sodriomis juodomis dėmėmis suskaidytų žmogaus figūrų vaizdavimo stiliumi („Gulinti mergina“, 1948; „Moters portretas“, 1949), modernistiniais žydrais Matisse'o aktais-koliažais, to meto prancūzų dailininko knygų iliustracijomis, taip pat ir vėliau kurtais H. Radausko rinktinės piešiniais.

Vėlesniems V. Kasiulio eskizams būdingas teminis ir stilistinis artumas tapybos problematikai. Šeštame–aštuntame dešimtmetyje greta piešinių ėmė daugėti įvairių rašytinių pastabų apie kūrybos procesą, vertybes, spalvos svarbą. Piešiniuose fiksuoti atskiri personažai, panaši jų stilistika.

V. Kasiulio piešiniai ir eskizai – tik nedidelė bendro grafinio dailininko palikimo dalis. Vėliau jis dažnai rinkosi spalvotos litografijos techniką, specialiai studijavo jos technologiją. Penkto

dešimtmečio pabaigoje ir šeštame dešimtmetyje lankėsi Edmond'o ir Jacques'o Desjobert'ų šeimos litografijos dirbtuvėje, skatino šia technika kurti ir bičiulius lietuvius – Praną Gailių, Telesforą Valių. Itin daug spalvotų litografijų sukūrė švediškuoju periodu. Domėjosi linoraizinio technika, ja yra atspaudęs kvietimų bei parodų afišų.

Gulinti moteris. XX a. 5 deš.

Popierius, tušas

LDM DEP-12141

Apsinuoginusi moteris interjere. XX a. 5 deš.

Popierius, tušas

LDM T-13830

Pora su gitara. XX a. 5 deš.

Popierius, tušas

LDM T-13831

Sėdinčios moters aktas. 1950

Popierius, tušas

LDM DEP-12265

Dvi moterys (kompozicijos fragmentas). 1948

Popierius, tušas

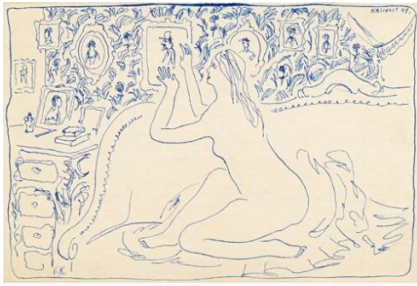
LDM G-31691

Sėdinčios moters aktas. 1949

Popierius, rašalas

LDM DEP-12170

Sėdinčios moters aktas. 1949

Popierius, rašalas

LDM DEP-12171

Dailininkas ir mūza. 1947

Popierius, tušas

LDM DEP-12207